

Berlin ze stali i szkła. Neue Nationalgalerie

Berlin – miasto nowoczesne, pełne kontrastów, gdzie stare miesza się z nowym, tworząc niepospolitą przestrzeń miejską. Składają się na nią stojące do dziś pałace władców brandenburskich – Charlottenburg i Bellevue, skryte wśród parków wille, XIX-wieczne kamienice i wspinałe, historyzujące kompleksy klasycznych zespołów muzealnych, w tym słynna Wyspa Muzeów – Museumsinsel. Jest też inny Berlin – ten, który jawi się jako nowoczesna metropolia, modernistyczna stolica Europy, pełna przełomowych rozwiązań formalnych i stylowych. W tej niezwyklej atmosferze niejednorodności napotkać można istną mozaikę kultury, tradycji, historii i ludzi, należy jednak uważnie patrzeć i słuchać...

Każda z dwunastu dzielnic jest inna, każda stanowić może swoiste centrum metropolii, zależy tylko jakiego Berlina się szuka. Nie jest to bowiem jedno miasto, a raczej ogromnym „twór miejski”, złożony zespół połączonych

ze sobą „organizmów” o niezwyklej dywersyfikacji. Tradycja i nowoczesność – w tych dwóch hasłach zamknąć można najbardziej zwięzły z możliwych opisów Berlina. W hasłach tych wciąż pobrzmiwają również echa dawnego podziału, który odcisnął swoje piętno na mieście i jego strukturze. Miasto muru, miasto Wschodu i Zachodu, obciążone przez historię, stawało się z czasem miejscem kultowych wręcz wydarzeń a zarazem świadectwem minionych czasów.

Dbając o zachowanie reliktyw przeszłości, nie dało się jednak uniknąć zmian. Po II wojnie światowej topografia Berlina uległa znacznemu przekształceniu. Niosło to za sobą konieczność zupełnie nowej organizacji wielu części dawnego miasta. Okaleczony wydarzeniami z lat 1943-1945 Potsdamer Platz stał się już w latach 50-tych obiektem zakrojonych na szeroką skalę zmian urbanistycznych, mających na celu przywrócenie świetności najbardziej spektakularnym i słynnym częściom miasta.

Chlubnie kontynuując intelektualne dążenia przedwojennej Brandenburgii, podjęto decyzję o stworzeniu w obrębie Potsdamer Platz centrum kulturalnego, które miało być enklawą kultury w Berlinie zachodnim. Można więc wysunąć wnioski, iż to właśnie podział miasta stał się przyczyną mobilizacji sił, by nadać Zachodowi rangę miejsca otwartego na sztuki. Zdecydowano się wówczas na ukłon w stronę silnie zakorzenionego w tradycji niemieckiego międzywojnia modernizmu. Tak doszło do powstania słynnego Kulturforum.

Oprócz Filharmonii Berlińskiej – Berliner Philharmonie, Muzeum Sztuk Zdobniczych – Kunstgewerbe Museum, Galerii Malarstwa, prezentującej dzieła dawnych mistrzów – Gemälde Galerie czy Muzeum Instrumentów

Muzycznych – Musikinstrumenten-Museum, znalazła się tam również Nowa Galeria Narodowa – Neue Nationalgalerie, która szybko stała się symbolem Kulturforum i miejscem ważnych wydarzeń kulturalnych stolicy Niemiec. O stworzenie projektu, który realizowałby postulaty nowej sztuki poproszono najznakomitszego wówczas architekta niemieckiego, związanego przez wiele lat z grupą Bauhaus – Ludwiga Miesa van der Rohe. W 1962 roku stworzony został projekt, którego pełna realizacja zajęła kolejnych sześć lat.

Budynek Nowej Galerii Narodowej jest doskonałym przykładem rozwinięcia wszystkich idei twórczych van der Rohe. Stanowi również unaocznienie jego słynnych słów: *mniej znaczny więcej*. Budynek o prostopadłościennym kształcie wykonano ze stalowych elementów, które wypełniono niejako *pustką*. Ta pustka to gigantyczne szklane tafle, które zastąpiły klasyczne ściany, dając tym samym wrażenie lekkości, odrealnienia, niebytu. Mimo okazałych gabarytów i twardego osadzenia w podłożu, budynek zdaje się unosić nad ziemią, wpuszczać otoczenie do środka, być otwartą a zarazem odizolowaną częścią placu i stojącą na nim galerią rzeźb. Prosta forma o jasnej koncepcji przestrzennej, pozbawiona zbędnych detali, stanowi apogeum twórczości Ludwiga Miesa van der Rohe. Architekt zawarł w niej bowiem większość swoich idei dotyczących przestrzeni uniwersalnej, nad której koncepcją pracował całe życie, o czym świadczy niezłomie jego realizacja słynnego projektu *Barcelona*.

Pełne światła wnętrza galerii stanowią doskonałe tło wystawiennicze dla obiektów sztuki najnowszej, które gromadzono na potrzeby kolekcji od lat 50-tych. Dzięki prostej wizualnie, a jednocześnie wielopoziomowej strukturze wnętrza, zwiedzający ma wrażenie, iż odkrywa coraz to nowe strefy, ukryte za parawanowym układem ścian. Dzięki takiemu rozwiązaniu udało się stworzyć swoiste wrażenie iluzji, pozwalające niejako prowadzić gości przez meandry sztuki.

Będąca kwintesencją modernizmu, Nowa Galeria Narodowa stała się berlińskim centrum sztuki współczesnej. Oprócz stałej ekspozycji, na którą składają się wybitne dzieła artystów takich jak: Alexander Calder, Constantin Brancusi, Pablo Picasso, Ernst Ludwig Kirchner, Oskar Kokoschka czy Max Ernst, galeria, jako prężny ośrodek sztuki dba również o niezwykle wysoki poziom wystaw czasowych.

Neue Nationalgalerie jest miejscem otwartym na nowe trendy, starającym się konfrontować rozmaite tendencje w sztuce najnowszej. Na uwagę zasługuje wystawa pt. *Berlin-Tokio; Tokio-Berlin*, podczas której ukazano sztukę obu miast w kontekście podobieństw i różnic. Przybliżyła ona wiele nieznanych faktów dotyczących sztuki zarówno niemieckiej jak i japońskiej. Równie ciekawa okazała się wystawa retrospektywna japońskiego

fotografa Hiroshi Sugimoto (*Hiroshi Sugimoto Retrospektiv*), która prezentowała szeroką panoramę jego twórczości na przestrzeni lat. Galeria zajmuje się również prezentacją sztuki przełomu XIX i XX wieku. Świadczy o tym choćby niezwykle interesująca wystawa prac francuskich mistrzów XIX wieku – impresjonistów, realistów i postimpresjonistów z kolekcji Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku

(*Französische Meisterwerke des 19. Jahrhunderts*).
Prezentowane są również dzieła twórców niemieckich, wybierane często pod kątem mało znanego tematu. Taka była m.in. wystawa pt. *Die Brücke und Berlin*, na której ukazano związki twórców grupy z niemiecką stolicą i wpływ jaki owe relacje wywarły na sztukę.

Obecnie Nowa Galeria Narodowa realizuje projekt pt. *Bilderträume. Die Sammlung Ulla Und Heiner Pietzsch*. Kolekcja Pietzschów jest niezwykle ciekawa ze względu na różnorodność zebranych prac. Zgromadzone dzieła

to głównie XIX-wieczne realizacje bardzo wysokiej klasy artystycznej. Ekspozycja prezentuje płótna o charakterze symbolistycznym, odnoszącym się do surrealistycznych wizji sennych, podtekstów seksualnych i ukrytych fantazji. Są to obrazy takich twórców jak: Max Ernst Steinbock, Yves Tanguy, Paul Delvaux czy Dorothea Tanning. Wystawę można oglądać w Neue Nationalgalerie do końca stycznia 2010.

Zwiedzając Berlin należy bezwzględnie odwiedzić Nową Galerię Narodową. Jest to szczególne miejsce, zarówno pod względem architektonicznym jak i wystawienniczym, zapewniającym wrażenia estetyczne na światowym poziomie. Dzięki organizowanym dwa razy do roku wystawom każda kolejna wizyta stanowić będzie ekscytującą podróż w świat sztuki nowoczesnej.

fot. Michał Wiśnicki

